

VÆRFTSARBEJDERE I BRONZE

De holder historien om Helsingør Værft gående

På udkig efter skulpturer af arbejdere i Danmark løb Arbejderen ind i fire bronzeskulpturer udenfor det tidligere Helsingør Værft. De står som et monument over den store, røde og gnistrende arbejdsplads.

KB

★ REPORTAGE

af Karin Busk

De tre værftsarbejdere kommer gående i solen, frisk og frejdigt frem mod Helsingør Skibsværft. De kommer med blikket rettet lige mod porten, i skjortærmer og i al slags vejr. Nogle vil måske sige, at de er stålsatte, men de er lavet af bronze og har ikke rørt sig ud af stedet, siden de i 2014 blev støbt og sat i fliserne foran Værftsmuseet, som Helsingør Skibsværft hedder i dag. De tre står der som et fast monument over de tusinder af værftsarbejdere, der har arbejdet på denne store, røde og glødende arbejdsplads.

Arbejderens udsendte er i Helsingør på udkig efter skulpturer af arbejdere. De fleste skulpturer i Danmark er jo ellers af konger, borgmestre og andre repræsentanter for magthaverne i Danmark og næsten altid sat op på forhøjninger, så man tvinges til at "se op til dem".

SYMBOL FOR VÆRFTERNE

Anderledes er det med de tre værftsarbejdere foran Værftsmuseet. De står

med begge ben på jorden og er i øjenhøjde for museets gæster. Så derfor kan det undre, at den fjerde skulptur, der ses længere nede ad brostensvejen langs med det gamle værft, er næsten tre meter høj.

Der arbejdede 20-30.000 mand på værfterne i Danmark, da de havde deres storhedstid i 1960'-70'erne.

JØRN KNUDSEN,
TIDLIGERE VÆRFTSARBEJDER

Det spørgsmål har Jørn Knudsen, tidligere elektriker på værftet i Helsingør, en forklaring på. Han har stået ved porten og smilet lidt ad vores undren.

– Den store skulptur skal vise kraften og styrken i alle værfter i landet, siger

han med stolthed og varme, parat til vise os rundt på museet.

– Der arbejdede 20-30.000 mand på værfterne i Danmark, da de havde deres storhedstid i 1960'-70'erne, forklarer Jørn Knudsen, der kom i lære på værftet i 1952, og efter endt militærtjeneste vendte han tilbage. Det blev til næsten 30 år på samme arbejdsplads, frem til Helsingør Skibsværft lukkede i 1983. I dag er han 82 år og nyder at vise rundt.

Skibsværftet lukkede året efter sin 100-års fødselsdag, og bortset fra skulpturenes arbejdstøj og frisurer har de ansigter og kroppe, der kunne have været en del af værftets arbejdsstyrke når som helst i perioden.

FRA LER TIL BRONZE

Hans Pauli Olsen, færøsk billedhugger, har skabt alle figurerne i groft i ler og derefter fået dem støbt i bronze. De forestiller både den yngre og den ældre værftsarbejder samt lærlingen. Ansigtstrækkene er så levende, som om man hvert øjeblik kunne forvente, at skulpturerne begyndte at tale eller blinke med øjnene.

De fire figurer udgør kun en promille

af de 3.700 arbejdere i værftets storhedstid, der hver morgen tidligt presede sig ind igennem værftets portsluse. Hvis man ikke nåede ind under rulleporten, måtte man vente udenfor på at blive trukket for et kvarters løn. Pengene blev brugt til sociale formål, ved sygdom og den slags.

DEN RØDE PLADS

Inde i museet kan man se alt fra modeller over skibsværftet før og nu, alskens arbejdsredskaber, direktørens kontor, bøger der er udgivet om værftet, film om værftet og dets historie, og man kan få et kig ind i de gamle værftshaller.

Man kan også se træbrikkerne, som hver eneste arbejder fik udleveret på vej gennem porten med oplysninger om nummer og fag. Og så myldrede man ellers videre over Den røde Plads til haller, værksteder og maskiner.

– Det hed skam Den Røde Plads! forsikrer Jørn Knudsen med et nik og fortæller om pladsen som samlingssted, hver gang tillidsmændene kaldte alle på værftet til møder eller arbejdsnedlæggelser.

Navnet vidner om, at kommunisterne har stået stærkt fagligt på værftet, når man kunne opkalde en plads derinde efter Den Røde Plads i Moskva, mens Den Kolde Krig var på sit højeste. Andre arbejdere var socialdemokrater, så de politiske kampe har af og til glødet om kap med svejsegnisterne.

Når alle faggrupper var kaldt sammen på Den Røde Plads, kiggede cheferne diskret ned fra deres kontorvinduer, husker Jørn Knudsen.

Værftet husede over 20 forskellige

grupper af faglærte og ufaglærte: Maskinarbejdere, kleinsmede, skibsbyggere, modelsnedkere, skibstømrere, elektrikerne, støberiarbejdere, sandblæsere, slibere. Nogle endda i særskilte værksteder. Værftet var et helt lille samfund i sig selv, eller en hel maskine, om man vil.

Kun rengøringsarbejderne var kvinder. Ellers var det nærmeste sted, kvinder kom på værftet, kun vejen udenfor porten og kun på de dage, hvor de

Ansigtstrækene er så levende, som om man hvert øjeblik kunne forvente, at skulpturerne begyndte at tale eller blinke med øjnene.

ventede på mændene og ugelønnen. Helsingør Værft var levestedet for mange familier i byen med knap 27.000 indbyggere i 1960. Mon ikke konerne har gjort sig fortjent til en bronzeskulptur på den anden side af vejen?

Det var på Helsingør Værft, at Storbæltfærgerne og andre danske færger blev bygget. Der blev bygget køle-, frugt- og passagerskibe til eksport. Jørn Knudsen fortæller, at for hver ansat på

værftet var der 2,5 mand i arbejde hos underleverandører.

Helsingør Skibsværft har haft forskellige navne alt efter ejerforholdene. Mads Christian Holm grundlagde Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri i 1882 og begyndte produktionen af jernskibe. Både DFDS, Burmeister & Wain og til sidst rederiet J. Lauritzen har haft aktiemajoriteten.

HISTORIE I HELE HELSINGØR BY

Da værftet lukkede i 1983, var det et hårdt slag for Helsingør by og for hele landet. Flere danske værfter lukkede i årene derefter.

Det var svært for mange at slippe den store arbejdsplads, og tidligere ansatte kommer da også forbi, mens Arbejderen er på besøg. Andre har engageret sig i Værftsgruppen, der indsamler ting og sager og mødes hver torsdag. Som gæst på museet kan man nok godt få et par arbejdspladshistorier at høre.

Historien om de mange arbejdere, der har bygget skibe i Helsingør, fortsætter på store gavlmalier udenfor Værftsmuseet og rundt i Helsingør by. Man kan se de første på afstand, hvis man går til højre ud af porten fra museet. De fortæller om de store sejlskibe, dampskibene og containerskibene, der blev bygget i denne by.

I fremtiden skal Værftsmuseet være et museum for alle skibsværfter i Danmark. På den måde kommer skulpturerne virkelig til at repræsentere alle arbejdere i værfternes historie.

Og se dig lige tilbage, når du går fra Værftsmuseet, om ikke bronzemændene blinker til dig...

Læs meget mere på arbejderen.dk

ABONNÉR NU!
kun 100 kr om måneden

arbejderen.dk/abo

Fordi det ikke er lige meget, hvor du læser dine nyheder